

A-17959

NSV LIIDU PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

JUHEND

TAIMEKAITSEVAHENDITENA KASUTATAVATE MÜRKIDE
HOIDMISE, MÜÜGI, VEO JA KASUTAMISE KOHTA
KOLHOOSIDES

RK RAKENDUSTRÜKISTE KIRJASTUS
TALLINN, 1949

ARH

15041

A-17959 v

ARHIIVKOGU

I. Sissejuhatus.

Põllumajanduslike kultuuride kahjurite ja haiguste vastu keemiliste ainetega võitlemine on rajatud mürgiste ainete kasutamisele taimi kahjustavate putukate, närivate ning seen- ja bakterhaigusi tekitavate mikroorganismide hävitamiseks.

Taimekaitsevahenditena kasutatavate keemiliste ainete hulgas leidub inimeste ja loomade elule ohtlikke mürke, mispärast mürgainete vedamise, hoidmise ja kasutamise juures on käesoleva juhendi nõuete täitmine rangelt nõutav.

Vastutus mürgainete hoidmise, vastuvõtmise ja väljaandmise eest on pandud mürgainete lao juhatajale; vastutus nende õige kasutamise viisi eest aga isikutele, kes organiseerivad kolhoosis tööd taimekaitse alal. Mürgainete lao juhataja ja taimekaitsetöö organiseerija kolhoosis määratakse kolhoosi juhatause poolt ja kinnitatakse rajooni (maakonna) täitevkomitee poolt. Need isikud peavad läbi tegema sellekohase lühiajalise kursuse rajooni agroomide ja arstide juhtimisel.

II. Tähtsamad taimekaitsevahenditena põllumajanduslike kultuuride juures kasutatavad mürgained.

Pariisi (šveinfurdi) roheline on peen, tolmas, ere-roheline pulber. Tehased valmistavad seda mõnikord hallroheka või määrdunud-roheka värvusega. Vees ei lahustu, vaid sadestub pikka-misi põhja. Kasutatakse taimekaitsevahendina viljapuude, marja-põõsaste, köögivilja- ja muude kultuuride kahjurite vastu. See vahend, nagu kõik arseni ühendid, on väga mürgine. Inimesele on ohtlik juba 0,01 g, surmavalt mõjub 0,06 g. Tuleb silmas pidada, et kõik arseni ühendid, sattudes inimese või loomade nahale, kahjustavad seda.

Naatriumarsenit (arsenishapu naatrium) on määrdunud-halli värvi pulber. Tehased valmistavad vahel naatriumarseniti musta, pastasarnase massina. Seda kasutatakse kahjuritevastaste mürkhõrgutiste valmistamiseks, samuti pritsimiseks.

Taimede pritsimisel tekitab neile tugevaid põletusi. On väga mürgine inimestele ja loomadele (vt. pariisi roheline).

Kaltsiumarsenit (arseenishapu kaltsium) on peen, valge pulber. Taimekaitsevahendina kasutatakse seda peamiselt taimede ja metsade tolmutamiseks. Teiste arseeni sisaldavate mürkainete puudumisel võib kaltsiumarseniti kasutada mürkõrgutiste valmistamiseks. On väga mürgine inimestele ja loomadele (vt. pariisi roheline).

Kaltsiumarsenaat (arseenihapu kaltsium) on valge, peen pulber. Kasutatakse taimede tolmutamiseks kahjurite vastu. Kaltsiumarsenaat on samuti mürgine aine nagu teisedki arseeni ühendid. 0,12 g seda mürki võib surmata inimese.

„Kasoraan“. Mürgine arseeni sisaldav karusmarjajahukaste tõrjevahend. Müügil pulbrina või vedelikuna.¹

Kloorbaarium on väliselt tavalise keedusoola sarnane, lahustub kergesti vees. Seda kasutatakse taimekaitsevahendina eranditult pritsimiseks. Mürgine toime on nõrgem kui arseeni ühenditel, siiski mürgistab 0,2—0,5 g inimese.

Naatriumfluoriid on hallikas, jämesõmerline, vees halvasti lahustuv pulber. Taimekaitsevahendina kasutatakse pritsimiseks kahjurite vastu ja mürkõrgutiste valmistamiseks. Taimedele tekitab põletusi, inimestele ja loomadele on mürgine. 0,2—0,3 g-ne annus kutsub esile looma surma.

Naatrium-silikofluoriid on peen, kristalliline, valge pulber. Taimekaitses kasutatakse peamiselt tolmutusvahendina kahjurite vastu. Mürgisuse poolest inimestele ja loomadele võrdub naatriumfluoriidiga.

Anabasiin-sulfaat on tume vedelik, mis sisaldab umbes 25% ümber alkaloidi-anabasiini. Kasutatakse putukate hävitamiseks pritsimise või ka tolmutamise teel. Anabasiin-sulfaat on mürgine inimestele ja loomadele, mõjudes surmavalt 0,05 g-ses annuses.

Nikotiin-sulfaat on tume vedelik, mis sisaldab 40% ümber alkaloidi-nikotiini. Kasutatakse putukate hävitamiseks pritsimise või ka tolmutamise teel. Nikotiin-sulfaat on mürgine inimesele ja loomadele. Sattudes nahale tungib organismi (vt. anabasiin-sulfaat).

Rauavitriol on heleroheline, kristalliline aine, mis kiiresti oksüdeerub õhus, muutudes hallikasroheliseks. Lahustub hästi vees.

¹ ENSV Põllumajandusministeeriumi poolt võetud täiendavalt nimekirja.

Kasutatakse puuviljaaedade pritsimiseks, kui need on raagus. Inimese ja loomade organismi sattudes kutsub esile mürgistuse.

Vasevitriol esineb tumesiniste kristallidena, mis hästi lahustuvad vees. Seda kasutatakse pritsimisvahendina taimehaiguste vastu. Inimese ja loomade organismi sattudes kutsub esile mürgistuse.

Formaliin on läbipaistev vedelik, mis sisaldab 40% formaldehüüdi. Kauasel valguse käes või külmas ruumis seismisel muutub vedelik sogaseks, omades vahel tunduvat süldisarnast sadestust (vt. lk. 7. „Mürkainete hoidmise kord kolhoosides“). Formaliini vesilahust kasutatakse peamiselt teraviljakülviste puhtimiseks. Formaliini aur paneb silmad valutama, sattudes inimorganismi mõjub formaliin mürgiselt.

Preparaat „AB“ on heleroheline pulber. Seda kasutatakse teraviljakülviste puhtimiseks ja kartulite tolmutamiseks lehemädaniku (fütoftora) vastu. Külviste puhtimise või taimede tolmutamise juures tuleb jälgida, et „AB“ tolmu ei satuks hingamis- või seedeorganitesse, kuna see võib esile kutsuda mürgistuse.

Preparaat „Protars“ („PD“) on hallikas pulber, mida kasutatakse külviste puhtimiseks. See on väga mürgine inimesele ja loomadele (vt. pariisi roheline).

Elavhõbedaühendeid sisaldavad puhtimisained¹. Kuivpuhised: „Granosan“ ehk „NIUIF2“, „Geresan“, „Germisan“ ja „Abavit“. Märppuhised: „NIUIF1“, „Ceresan“, „Germisan“ ja „Abavit“.

Mitmesuuga värvitu peene pulbri taolised mürgised ained. Neist sisaldavad kuivpuhised peenikest kandurainet (talki) ja on seetõttu tavaliselt kergemad märppuhiseist. Mürgistav toime sarnane sublumaadile.

Taimekaitsevahenditena põllumajanduslike kultuuride juures kasutatavad tugevatoimelised mürgid (vt. lisa 1).

Väävelsüsinik on kergesti lenduv ja süttiv vedelik, mis omab ebameeldivat rõika lõhna. Segunenud õhuga plahvatab vähemastki sädemest. Seda kasutatakse peamiselt teravilja desinfitseerimiseks. Väävelsüsinik on mürgine inimesele ja loomadele. Viibimine õhus, mis sisaldab 1-e kantmeetri kohta 1–2 g väävelsüsinikku, kutsub esile tervisele väga tõsised tagajärjed.

¹ ENSV Põllumajandusministeeriumi poolt võetud täiendavalt nimekirja.

Kloorpikriin on värvitu või kollakas-roheline, raske, õli-sarnane vedelik. Väga väike hulk kloorpikriini õhus (1 osa 3-e miljoni osa õhu kohta) kutsub esile pisarate voolu silmist. Seda kasutatakse hamsterite hävitamiseks ja tühjade laoruumide ning taara gaasitamiseks. On mürgine inimesele ja loomadele. Inimesele mõjub kloorpikriin surmavalt, kui seda on ühes kantmeetris õhus 0,2 g.

Tsüaangaas on hall või must pulber (libled, terad), mis sisaldab 40%-i ümber tsüaniide ümberarvestatult tsüaannaatriumile. Õhus eraldab tsüaangaas enesest sinihapet mis toimib eriti intensiivselt niiskes õhus. Seda kasutatakse hamsterite hävitamiseks, on mürgine inimesele ja loomadele. Hädaohtlik kogus inimesele on 0,02 g.

Sinihape on värvitu, lenduv vedelik. Tavaliselt kasutatakse seda tsüaannaatriumi või -kaaliumina istikutel olevate kahjurite ja haiguste hävitamiseks. Sinihape on tugevamaid mürke inimestele ja loomadele. Kogusena 0,02 g ühes kantmeetris õhus on inimesele ohtlik.

Sublimaat esineb valgete kristalsete tükikestena, mis vees aeglaselt lahustuvad. Sulbimaadi lahust kasutatakse kapsakärbse vaklade hävitamiseks ja köögiviljaseemnete puhtimiseks. Sublimaat on inimesele ja loomadele tugevamaid mürke, mõjudes 0,42 g-se kogusena surmavalt.

Kõik mürgised ained on standarditud NSV Liidu Ministrite Nõukogu Standardide Komitee poolt.

III. Taara märgistamine.

Kogu taara, milles saadetakse taimekaitsevahendid põllumajanduse varumiskontori ladudesse, peab olema järgmiselt märgistatud:

1. mürgi nimetus,
2. saatja nimi,
3. neto ja bruto kaal,
4. mõjuvaine protsendiline sisaldus.

Peale selle kleebitakse taarale vastavad vormikohased etiketid (vt. lisa 2).

Mürkainete pakkimise puhul kastidesse, plekktünnidesse või vaatidesse, peab olema ülemisel poolel selge pealkiri: „Ettevaatus, mitte loopida, ülemine pool“.

Nõuetekohase märgistamise eest vastutavad kauba saatjad, ainetes hoidmise korral kolhoosi ladudes — lao juhatajad.

IV. Mürkainete hoidmise, väljaandmise ja arvelpidamise kord kolhoosides.

Mürkainete hoidmise kord kolhoosides.

1. Kõik mürgiste ainete hoidmise laod ja ruumid peavad omama hea loomuliku õhuvahetuse, korras katused, head lukud ning asuma asustatud hoonetest ja muudest laoruumidest vähemalt 50 m eemal. Tugevatoimeliste mürkainete puhul peab lao asukoht muude hoonete ja elamute suhtes olema valitud kooskõlastatult rajooni põllumajandusosakonnaga, kuid see ei tohi asuda viimastele mitte lähemal kui 100 m.

2. Ruumides, kus hoitakse mürkaineid, on kategooriliselt keelatud hoida teravilja, tangu, jahu, samuti ka teisi toidu- või sööda- varusid ja muid esemeid, mis otseselt mürkainete juurde ei kuulu. Kemikaalide vastuvõtmine peab toimuma lao juhataja poolt, kes tunneb nende ainete hoidmise ja kasutamise korda.

3. Laod kemikaalide hoidmiseks peavad olema varustatud kaaludega, kaaluvihtidega ja kühvlitega. Nende esemete kasutamine muude ainete kaalumiseks on keelatud. Laos töötajad peavad olema varustatud kitlite, gaasimaskide (mark „BN“), respiraatorite või vatist vahetäitega marli- ja demetega, kaitseprillide, kinnaste ja kalossidega. Töötamise korral tsüaangaasiga varustatakse töölised peale spetsiaalriietuse veel spetsiaalsete gaasimaskidega (mark „B“).

Ladudes peavad olema pesemisriistad, käterätikud ja seep.

4. Mürkainete laod peavad olema alati lukustatud ja valve all. Lao võtmed hoiab lao eest vastutav isik — juhataja — enda juures.

5. Kemikaalid peavad olema asetatud laos vastavatele alustele ja riiulitele, kindlalt suletud standardtaaras, mis väldib kemikaalide kuivamise või niiskumise.

Formaliini tuleb hoida ülemääralise polimeriseerumise (sadestuse tekkimise) vältimiseks pimedas ja soojas ruumis.

6. Kategooriliselt on keelatud kemikaalide hoidmine varjualustes või lageda taeva all, samuti niisketes keldrites.

7. Ladudes on kategooriliselt keelatud:

- a) suitsetamine,
- b) söömine ja toidu hoidmine,
- c) kõrvaliste isikute viibimine,
- d) töötamine spetsiaalriietuseta,
- e) tol mavate kemikaalide kaalumine respiraatorita,
- f) lenduvate (gaasi eristavate) kemikaalide kaalumine gaasimaskita.

8. Kahjutule võimaluse puhuks laos peab olema lao juures vaat puhta veega ja liivaga.

Mürkainete arvelpidamise kord kolhoosi ladudes.

1. Kõik lattu vastuvõetavad ja laost väljaantavad kemikaalid peab kaalutama vastuvõtmise päeval või väljaandmise ajal. Andmed peavad olema sissekantud lao sissetuleku-väljamineku raamatusse, milline peab olema nummerdatud lehtedega ja nõõritud. Raamatusse kantakse sisse järgmised andmed:

1. kemikaalide nimetused,
2. kemikaali sissetuleku päev,
3. bruto ja neto kaal,
4. kemikaali väljaandmise päev,
5. kemikaali väljaandmise alus,
6. lattu järele jääv kemikaali kogus (vt. lisa 5 — mürkainete arvelpidamise vorm).

2. Kemikaalide arvelpidamise raamat peab alal hoitama samas laos, kus asuvad kemikaalid, lukustatavas laekas või kapis.

3. Igal aastal peab laos toimuma kemikaalide täielik inventariseerimine vastava akti koostamisega lao seisu kohta, millele kirjutavad alla kolhoosi esimees, jaoskonna agronoom ja kolhoosi revisjonikomisjoni liige.

Mürkainete tarvitamiseks välja andmine kolhoosi laost.

1. Kemikaalide väljaandmist ladudest taimekaitse tööde läbiviimiseks teostab laojuhataja kooskõlas kolhoosi juhatuse poolt kinnitatud plaaniga. Kemikaalide väljaandmine sünnib kolhoosi juhatuse esimehe kirjalikul korraldusel ning üksnes sellele isikule lülis või brigaadis, kes on vastutav taimekaitsetööde läbiviimise eest kolhoosis.

2. Kaalumata kemikaalide väljaandmine on kategooriliselt keelatud.

3. Kemikaalid antakse laost välja kindlas taaras, millele on märgitud kemikaali nimetus ja sõna „Mürk“. Kategooriliselt on keelatud kemikaalide väljaandmine paberist pakendis või lahtistes kastides. Pärast taimekaitsevahendi ärakasutamist tuleb anda taara tingimata lattu tagasi. Mürkainete alt vabanenud taara kasutamine joogivee, toiduainete või loomasöötade hoiuks on kategooriliselt keelatud.

Kemikaalide lao juhataja peab pidama kemikaalidega väljaantud taara kohta eri arvestust.

4. Lao juhataja on kohustatud mürkainete väljaandmise juures instrueerima põllunduse brigaadi brigadiiri või lülivanemat välja-

antavate mürkainete omadustest ja tarvidusest töö juures, kinnipidamiseks ettenähtud ettevaatusabinõudest, samuti antud kemikaalide tarvitamise viisist.

5. Põllunduse brigaadi brigadiir või lülivanem on kohustatud taimekaitsetöödeks välja antavate mürkainete vastuvõtmise puhul andma laojuhataja juures olevasse raamatusse vastuvõetud kemikaalide kohta allkirja, ära märkides nende nimetuse ja koguse.

6. Kemikaalide väljaandmisel tuleb võimalikult vältida nende tolmutamist või põrandale maha pudendamist. Juhuslikult mahapudendatud mürkained tuleb viivitamatult koristada ning nende kõlblikkuse korral esimesel juhul taimekaitsetöödeks ära kasutada. Neist sellised mürgid, mida ei ole võimalik ära kasutada (väga prahised, teiste mürkainetega segunenud), tuleb hävitada vastavalt ajutiselt kehtestatud korrale — „Kõlbmatuks muutunud tugevatoimeliste mürkainete hävitamise kord ja isikliku ning ühiskonna julgeoleku kindlustamine“ —, mis on välja töötatud NSV Liidu Tervishoiu RK poolt.

V. Tugevatoimeliste kemikaalide hoidmise ja väljaandmise erikord.

NSV Liidu RKN määruse nr. 78, 26. jaanuarist 1938. a., lõigu 26-nda alusel „Tugevatoimeliste mürkainete tootmise, müügi, väljaandmise, hoidmise, arvelpidamise ja transpordi kohta“, tugevatoimeliste taimekaitse mürkainete (valge arseeni, väävelsüsiniku, kloorpikriini, tsüaangaasi ja sublimaadi) hankimise ja tarvitamise õiguse omavad üksnes need kolhoosid, kellele on kinnitatud nende ainete saamiseks vastavad fondid liidu või autonoomsete vabariikide põllumajandusministeeriumide või vastavalt krai või oblasti põllumajanduse valitsuste juhatajate poolt, kusjuures need kolhoosid peavad omama nõuetele vastavaid võimalusi nende ainete hoiuks, samuti ka loa töölis-talupoegade (TT) miilitsaorganitelt tugevatoimeliste mürkainete hankimiseks ja hoiuks.

2. Load tugevatoimeliste mürkainete muretsemiseks ja hoidmiseks annab kolhoosile vastav TT miilitsaorgan, mille piirkonda kolhoos kuulub.

3. Load tugevatoimeliste mürkainete muretsemiseks ja hoidmiseks antakse kolhoosidele kolhoosi juhatuse esimehe poolt allkirjutatud vastava kirjaliku avalduse esitamisel (vt. lisa 4).

Avaldusele lisatakse juurde:

a) vabariikliku põllumajandusministeeriumi või krai või oblasti põllumajandusvalitsuse sellekohane teade kolhoosile fondide eraldamise kohta, milles on näidatud, kelle poolt ja kui suures ulatuses

on fond eraldatud ning millisel kuupäeval kinnitatud. Teade peab olema allkirjutatud vastutavate isikute poolt, s. o. kas vabariikliku põllumajandusministri või krai või oblasti põllumajandusvalitsuse juhataja poolt, ning varustatud pitsati jäljendiga;

b) õiendus tugevatoimeliste mürkainete hoidmiseks nõuete kohaste võimaluste olemasolu ja laoruumide valve kindlustatuse kohta kolhoosis;

c) kolhoosi juhatuse esimehe allkirja ja pitsati jäljendiga varustatud volitus loa vastuvõtmise kohta (juhul, kui selle järele ei ilmu kolhoosi juhatuse esimees ise).

Eelnimetatud nõuded on täies ulatuses kehtivad igakordse loa saamise puhul tugevatoimeliste mürkainete hankimiseks ja hoidmiseks.

4. Load tugevatoimeliste mürkainete hankimiseks antakse välja kolme kuu peale, millise aja jooksul tuleb need ained muretseda. Kolme kuu möödumisel kaotavad load kehtivuse ja need tuleb tagastada TT miilitsale, kes need on välja andnud.

5. Loa väljaandmisel tugevatoimeliste mürkainete hoidmisel võetakse kolhoosi juhatuse esimehelt allkiri selles, et kolhoos täidab kõik nõuded, mis on ette nähtud NSVL RKN sellekohase määrusega „Mürkidest“ tugevatoimeliste mürkainete hankimise ja hoidmise kohta.

6. Kolhoosid, kus vajadus tugevatoimelistele mürkainetele on möödunud, on kohustatud nende ainete ülejäägid lähemasse põllumajanduse varustuskontorisse ära andma.

7. Tugevatoimeliste mürkainete üleandmine või vastastikune vahetamine üksikute kolhooside vahel on lubatud üksnes põllumajandusministri või krai või oblasti põllumajandusvalitsuse juhataja sellekohasel kirjalikul loal.

8. Kolhoos võib teostada tugevatoimeliste mürkainete üleandmist teisele kolhoosile üksnes viimase poolt sellekohase TT miilitsaorganite loa esitamisel.

Märkus. Nende ainete üleandmine Põllumajanduse Varustuskontorile võib toimuda TT miilitsaorganite vastava loata, kuid tingimata peab olema neilt luba mürkainete veoks teise kohta.

9. Tugevatoimelised mürkained, mis on kas kauase seismise või ebaõige hoidmise läbi muutunud neile ettenähtud otstarbeks kõlbmatuiks, samuti ka, kui nende tagastamine ei ole võimalik vabrikupakendi vigastuste tõttu või ei tasu nende väike kogus tagastamist müügiorganile, võib hävitada.

Tugevatoimeliste mürkainete ja nende taara hävitamine peab toimuma vastavalt NSVL Tervishoiu Rahvakomissariaadi väljatöö-

Peale töö lõpetamist tuleb üliiriided põhjalikult puhastada, pesu aga vahetada iga 2—3-e päeva järele.

Keelatud on spetsiaalriietuse ja respiraatorite viimine koju või nende hoidmine eluruumides, vaid need tuleb ära anda kemikaalide lattu ja hoida selleks eriti ette nähtud kohas.

2. Töö juures mürkainetega on keelatud kasutada alaealisi, samuti rasedaid ja imetajaid naisi.

3. Töö taimekaitsevahenditega põllumajanduslike kultuuride kaitseks kahjurite ja haiguste vastu organiseeritakse agronoomide või taimekaitse eriteadlaste juhtimisel. Kolhoosides juhib seda tööd kolhoosi organisaator vahetult.

4. Töö lõpuks järele jäänud mürkained tuleb võtta arvele ja viivimatult toimetada nende alatisse hoiukohta.

5. Nõud, milles olid mürkained või -hõrgutised, tuleb hoida mürkainete laos, pidades nende üle täpset arvestust ja neid mitte mingil juhul kas toidu valmistamiseks või koduloomade ja -lindude söötmiseks kasutades. Ka edaspidi võib selliseid nõusid kasutada üksnes mürkainete hoidmiseks või mürkühendite ja lahuste valmistamiseks.

6. Mürkainete, lahuste ja mürkühendite kohad tuleb kohe pärast töö lõpetamist ümber künnda või kaevata.

7. Mürkainetega töötamise ajal ei tohi lubada kõrvaliste isikute, eriti laste, juuresolekut.

8. Mürkainete tarvitamine taimede juures peab olema lõpetatud hiljemalt 20—25 päeva enne saagikoristuse algust, kapsa juures aga enne pealoomise algust.

9. Lahuste koostamisel ja mürkühendite valmistamisel tuleb hoiduda mürgi sattumisest silma, huultele ja teistele kehaosadele, eriti aga higist niisketele kohtadele.

10. Kari tuleb hoida lahuste valmistamise kohast eemal, et vältida mürgistusi. Mürgiste lahustega nõusid ei tohi jätta järelevalveta põllule ega aedadesse.

11. Töökohtadele, eriti läbi taimekaitsevahenditega tolmutatud või pritsitud alade kulgevatele teedele, peab seadma üles hoiatussildid.

12. Aladele, kus on kasutatud taimekaitsevahendeid (pritsimise, tolmutamise, mürkühendite näol), ei tohi karja lasta enne 20—25-e päeva möödumist.

13. Mitmesuguste kahjurite poolt tühjades aitades ja laoruumides söömata jäänud mürkühenditega tuleb ära korjata ja hävitada kas põletamise või elamutest, kanalatest, lautadest, veevõt-

mise kohtadest ja kaevudest eemal maha matmise teel. Aitadesse ja ladudesse väljapandud mürkhõrgutiste arv peab olema teada.

14. Töö ajal mürkainetega ei tohi suitsetada ega tarvitada toitu. Tööpäeva lõpul tuleb tingimata pesta käed ja nägu.

15. Mürkainetega töötamisel ei tohi tööpäev olla üle 6-e tunni pikk, välja arvatud töö juures kuivpuhtimise vahenditega, kus tööpäev on piiratud 4-ja tunniga. Ulejäänud tööpäeva osa kasutatakse muudel, mürkainetega kokkupuuteid mitteomavatel töödel.

Nõuded kuivpuhtimisele järgnevate tööde korra kohta.

16. Puhitud külvisse väljaandmine külviks võib toimuda üksnes kolhoosi juhatuse esimehe kirjaliku korralduse alusel, milles on märgitud tarvismineva külvisse täpne hulk. Külvisse väljaandmine vormistatakse saatekirjaga.

17. Puhitud külvisse vedu koos muude saaduste või seemnetega, mis ei kuulu puhitud külvisse juurde, on keelatud.

Keelatud on kuivpuhtimise ainetega puhitud külvisse vedu lahtiselt, vastava taarata, väljaarvatud juhul, kui majapidamisel ei ole küllaldaselt hulgal kotte. Sel juhul puistatakse külvisse vankri kastidesse, mis kaetakse tolmamise vältimiseks pealt märja presendi, kottide või laudadest kaanega. Pärast puhitud külvisse kohaleveo lõpetamist pestakse vankri kastid põhjalikult puhtaks.

18. Puhitud seemne veo juures töötavad töölisel peavad olema külvisse ümberkäimise korra suhtes instrueeritud.

19. Puhitud külvisse ülejääki on kategooriliselt keelatud kasutada toiduks või loomade ja lindude söödaks. Puhitud külvisse läbipesemine, tuulutamine jne., sihiga seda edaspidi toidu- või söödaviljana ära kasutada, on kategooriliselt keelatud. Iga juhul, mil majapidamises jääb üle puhitud külvist, tuleb juurduse teel selgitada ning süüdlased vastutusele võtta.

Puhitud külvisse ülejääki võib üle anda teistele kolhoosidele, kel endal seda ei jätku, milline tehing vormistatakse aktidega.

Kui puhitud külvisse ülejääki ei ole võimalik teisele kolhoosile üle anda, tuleb see maha küllida.

Vaba külvipinna puudumisel, võib külvist, mis puhitud preparaati „AB“-ga, säilitada järgmise aastani pitseeritud ruumis. Enne selliste seemnete külvi tuleb teha idanemise proov, millele vastavalt määratakse külvi määr.

20. Külvamata jäänud puhitud külvist on kategooriliselt keelatud anda vilja varumispunktidesse või segada puhtimata teraviljaga.

21. Pärast kogu puhitud külvisse külviks välja andmist puhastatakse nende hoiukoht põhjalikult. Ruumis maha varisenud puhitud terad puhitakse kokku ja põletatakse, ruum pestakse põhjalikult veega ja seejärel lubjatakse seinad.

Töökord ladude ja aitade desinfitseerimisel.

1. Keelatud on kasutada desinfitseerimiseks kloorpikriini, väävelsüsinikku ja selle fraktsiooni elamutele ja majandusehitustele (lautadele, kanalatele, sigalatele j. t.) lähemal kui 50 m ja samuti samaks otstarbeks kasutada väävelsüsinikku ja selle fraktsiooni raudteeliinidele lähemal kui 50 m.

2. Sel ajal, kui teostub desinfitseerimine väävelsüsiniku või selle fraktsiooniga, on keelatud töö juures kui ka kogu 50 m raadiusega territooriumil desinfitseeritavatest ruumidest suitsetamine, tule tegemine, tuletiku süütamine.

3. Desinfitseerimisel väävelsüsiniku või selle fraktsiooniga tuleb ehitistega, mis omavad elektrijuhtmestikuga ühendust, elektriühendus enne desinfitseerimise algust väljaspool ehitist katkestada (juhtmed läbi lõigata). Ruumides ei tohi hoida kuumendatud metall-esemeid, poorseid esemeid, niisket pakkematerjali ega teravilja või muid aineid, mis võivad hakata kuumenema.

4. Keelatud on väävelsüsiniku ja selle fraktsiooni kasutamise korral ahjude kütmine eelmisel kui ka desinfitseerimise teostamise päeval. Väävelsüsinikku on keelatud tarvitada parajasti köetavates ruumides, hoolimata küttesüsteemist.

5. Sepikojad kui ka teised seadeldised, kus kasutatakse tuld, suletakse gaasitamise ajaks, kui need asuvad 50 m raadiusega tsoonis.

6. Gaasitamisel kloorpikriiniga, väävelsüsiniku või selle fraktsiooniga kleebitakse või määratakse uste praod kinni, peale väljapääsutee, kus kinnimäärimine teostatakse kohe pärast ruumist lahkumist. Uste ja akende kinnilöömine naeltega on keelatud gaasitamiseks väävelsüsiniku või selle fraktsiooni tarvitamisel.

7. Desinfitseeritavad ruumid peavad olema alalise ööpäevase valve all gaasitamise algusest kuni selle täieliku lõpetamiseni. Valve ei tohi asuda alla 20-ne m kauguse gaasitatavast ruumist. Sellest vahemaast lähemale ei tohi tulla ükski kõrvaline isik kuni gaasitamise täieliku lõpetamiseni. Kõrvaliste isikutena mõistetakse kõiki isikuid, kes desinfitseerimise tööga pole seotud.

8. Kõik tööd, alates mürkainete taara avamisest, mürkide ümbervalamine jne. sooritatakse gaasimaskides (mark „BN”), kum-

mikinnastes ja rinnaesisega põlledes. Peale selle väävelsüsiniku või selle fraktsiooniga töötajad peavad omama kummist jalanõusid.

9. Väävelsüsiniku ja selle fraktsiooni vaatide või teistliiki taara avamisel on keelatud korkide soojendamine ja nendele koputamine, kuna selle läbi võib tekkida kohaline soojenemine ja nimetatud aine süttimine.

10. Väävelsüsiniku ja selle fraktsiooni ümbervalamine toimub kummist sifooni abil (suuga imemine on kategooriliselt keelatud) lahtises õhus loomulikul päevavalgusel. Ämbrid, milledes neid mürgaineid laiali kantakse, peavad olema kaetud märgade kallsudega.

11. Väävelsüsinikku ja selle fraktsiooni on keelatud pritside teel gaasitamiseks kasutada.

12. Töö puhul seebikiviga peavad töölised põletishaavade saamise vältimiseks olema varustatud presentkitlite või -riietega, prillide, kinnaste ja saabastega.

Töökord tsüaangaasi ja kloorpikriiniga hamsterite hävitamisel.

1. Tsüaangaasi ümberpaigutamine, samuti kloorpikriini ümbervalamine vähematesse nõudesse peab toimuma vabas õhus või hästi tuulutavas ruumis, kusjuures töölised peavad olema varustatud kloorpikriiniga töötades gaasimaskidega mark „BN“ ja tsüaangaasi puhul gaasimaskidega mark „B“. Töölised peavad omama kindaid ja rinnaesisestega põllesid. Pärast tsüaangaasi võtmist tunnist või kloorpikriini võtmist vaadist suletakse nõud hoolega. Kui tsüaangaasi kavatakse kauemat aega alal hoida poolikus tunnis, millest seda sageli on võetud, tuleb tünn kinni tinutada.

2. Töö ajal kloorpikriini ja tsüaangaasiga tuleb töölised asetada selliselt, et mürgised aurud ei kanduks neile (mürgainetest pealepoole tuult).

VIII. Esmaabi kolhoosides tarvitavatest mürgidest tekkinud tugeva mürgistuse puhul.

(Välja töötatud Obuhi-nimelise Üleliidulise Teaduslik-uurimise Instituudi poolt).

A. Üldine kord.

1. Mürgistuste puhul, meditsiinipersonali ära ootamata, tuleb asetada kannatanu ettevaatlikult kandraamile ja viia välja värskesse, puhta õhu kätte.

2. Kiiresti vabastada kannatanu teda pigistavaist riietusesemeist (teha lahti krae, vöörihm jne).

3. Olenevalt aastaajast katta kannatanu soojalt vaibaga, äsetada jalgade alla soojad veepudelid, mässida jalad esialgselt käterätikusse.

4. Viivitamatult välja kutsuda arst, velsker või õde lähemast vastavast asutisest (haiglast, polikliinikust, ambulantsist või meditsiinipunktist).

5. Kindlustada mugav transpordivõimalus kannatanu kiireks veoks raviautusse. Arsti kohale jõudmiseni tuleb anda kannatanule esmaabi vastavalt alljärgnevatele juhenditele.

Märkus: Esmaabi andmiseks peab kolhoosis olema väike apteek, milline hoitakse külanõukogu organisatoori juures (vt. lisa 3).

B. Tugeva mürgistuse põhitunnused ja abistamine

(teostatakse vastava ettevalmistusega isikute poolt).

Arseeniühend'd: pariisi roheline, naatrium- ja kaltsiumarsenit, kaltsiumarsenaat j. t.

Arseeniühendid võivad sattuda organismi hingamisteede ja allaneelamise puhul, seedeorganite kaudu.

TUGEVA MÜRGISTUSE TUNNUSED.

Tugev mürgistus arseeniühenditega avaldub südamepöörises, oksenduses. Kõhu piirkonnas on tugevad valud. Kõht on lahti nagu koolera puhul, üldine nõrkus, südame tegevus nõrgeneb, pulss on nõrk, krambid.

ESMAABI TUGEVA MÜRGISTUSE PUHUL.

1. Tuleb teostada viivitamatu ja põhjalik mao loputamine sondi abil, milline juhitakse läbi suu ja toidukõri makku, ning siis loputatakse mao põletatud magneesiumi lahuga (20 g magneesiumi 5-e klaasi keedetud vee kohta).

2. Uheaegselt mao loputamiseega tuleb teha mürgistatule klishtiiri 4—5-e klaasitäie toasooja veega.

3. Anda juua järgmist värskendavat lahust: 100 sm³ varem valmistatud raudsulfaat-hüdraati lahustada 1¹/₂-es klaasis soojas vees. Sellele lahusele lisatakse juurde 1¹/₂-ses klaasis vees lahustatud 1—1¹/₂ supilusikatäit põletatud magneesiumi. Kogu segu lokutatakse segi ja antakse mürgistatule sisse iga 5 minuti tagant 1 supilusika täis.

4. Joota sisse sooja piima munavalgega (ühe klaasi sooja piima hulka segatakse 2 munavalget).

5. Südamegevuse nõrgenemise korral ja üldise tugeva nõrkuse puhul anda kanget teed või oakohvi. Haigele panna ümber soojendajad (pudelid kruma veega mässida puhtatesse käterättidesse ja asetada jalgade, keha jne. juurde).

NAATRIUMFLUORIID JA -SILIKOFLUORIID.

Tugeva mürgistuse tunnused.

Üldine nõrkus, pisarate- ja süljevool, süda on paha, oksendus, valud kõhus, kõhulahtisus, kiire hingamine, krambid.

Esmaabi tugeva mürgistuse korral.

1. Haige asetada ettevaatlikult voodisse ja anda talle täielikku rahu.

2. Joota haiget piima ja munavalge seguga (ühe klaasitäie sooja piima sisse segada 2 munavalget), samuti võib anda lubjapiima või puhta kriidi ja sooja vee segu (üks supilusika täis klaasi sooja vee kohta).

3. Südamegevuse nõrgenemise korral anda kanget oakohvi või teed.

ANABASIINI JA NIKOTIINI UHENDID.

Tugeva mürgistuse tunnused.

Suus on põletav ja kuiv ning kõris kraapiv tunne, suurendatud sülje eristumine, südamepööritus, oksendus, kõhulahtisus, sellise soojuse tunne, nagu tuleks see maost ja leviks üle kogu keha, tugev peavalu, peapööritus, nägemise ja kuulmise häired, jäsemete külmenemine, raskendatud hingamine, nõrk, sageli ebakorrapärane pulss, mõnikord teadvusetu olek.

Esmaabi tugeva mürgistuse korral

Nikotiini sattumise korral sisemusse on tarvilik maoloputus veega sondi abil ning seejärel anda iga 5-e minuti järele 1 supilusikatäis tanniini lahust (1 teelusikatäis tanniini klaasi külma läbi-keedetud vee kohta). Selle asemel võib anda ka joodtinktuuri, 5—10-ne tilga viisi või jood-joodkaaliumi lahust (puhast joodi 0,5 g joodkaaliumi 1 g 2,5 klaasi vee kohta. Antakse iga tunni tagant 1 supilusikatäis).

Exhib. univ. Tart.

VASKUHENDID.

Tugeva mürgistuse tunnused.

Suus vase maitse, tugev süljevool, oksendus sinakas-rohelise massina, rusutud meeolu, nõrkus, peavalu, valud kõhus ja lihas-tes, kõha rohelist värvust eristusega. Võivad esineda külmaväri- nad ja kõrgendatud temperatuur.

E s m a a b i.

1. Täielik rahu, kõht hoida soe. Sisse anda põletatud magneesiumi (30 g) või aktiivset sütt 10,0 g 100,0 g vee kohta. Anda rikkalikult valkusid. Rasva (võid, piima jne.) anda ei tohi, samuti happeid.
2. Anda sisse kanget magusat oakohvi või teed.
3. Kõhulahtisuse tekitamiseks anda glaubrisoola.

VÄÄVELSUSINIK.

Organismi tungib väävelsüsinik hingamiseldundite ja naha kaudu.

Tugeva mürgistuse tunnused.

Peavalu, peapööritus, silmaterade laienemine, krambid, häired kõnelemis- ja nägemisorganites ning teadvuses, oksendus, südame-gevuse nõrgenemine.

E s m a a b i.

1. Kunstliku hingamise tegemine puhtas õhus, hapniku andmine.
2. Külmad kompressid ja külma veega valamine.
3. Maoloputus.
4. Kange oakohvi või tee.

SUBLIMAAT.

Tugeva mürgistuse tunnused.

Suus metalliline maitse, suurendatud sülje eristumine, südame- pööritus, oksendus limaste massidena, mõnikord vere lisandiga, valud sooltes ja mao piirkonnas, vere- ja limasegused väljaheited. Neerude halvatus — uriinis on veri ning uriini eristamine on täie- likult takistatud. Surm võib järgneda 3—5-ental päeval.

E s m a a b i.

Esimestel tundidel mao loputus veega, milles on põletatud magneesium või aktiivne süsi. Mõne tunni möödumisel magu loputada ei või, kuna tekib maoseinte rebenemise oht. Rikkalikult tuleb anda juua sooja piima, vett munavalgega (klaasi vee kohta sega- takse 2 munavalget), anda limaseid keediseid. Hoiduda keedusoo- last, kuna see suurendab sublumaadi lahustuvust.

SINIHAPE.

Mürgistuse tunnused.

Väga raskendatud, kramplik hingamine, surutud tunne rinnus, kraapiv tunne ninas ja neelus, nõrk pulss, valud südame piirkonnas, üldine nõrkus, meelemärgusetus. Surm võib järgneda mõne minuti pärast.

E s m a a b i.

1. Vatitopil anda sisse hingamiseks 3—5 tilka amüülnitriiti või ammoniaaki.

2. Külma veega kukla ja pea niisutamine või pesemine.

3. Kui ilmneb hingamise nõrgenemine või see jääb hoopis ära, asuda viivitamatult kunstliku hingamise tegemisele värskes õhus. Hingamise ergutamiseks hõõruda keha külma vee või jääga. Kui on sattunud sinihappe soolasid seedeelunditesse, tuleb maqu energiliselt loputada mangaanhapu kaaliumi lahusega (mõned kristallid liitri vee kohta) või vesiniku ülihapendi lahusega (1 supilusika täis liitri vee kohta).

Iga 15-ne minuti tagant anda sisse 1 supilusika täis raudsulfaat-hüdraati (väävelhapurauda 14,0 g, põletatud magneesiumi 10,0 g klaasi vee kohta).

Lisa nr. 1.

Taimekaitsevahenditena kasutatavate tugevatoimeliste mürkainete

NIMEKIRI.

1. Arseenishappe anhüdriid
2. Arseenhappe anhüdriid
3. Sublimaat
4. Sinihappe ühendid („tsükloon“, „tsüaangaas“)
5. Kloorpikriin
6. Väävelsüsinik
7. Sinihape.

Lisa nr. 2.

MÜRKAINETE TAARA MÄRKIMISE ETIKETTIDE VORMID.

Iga pakend mürkainetega peab omama kindlaksmääratud vormi kohase etiketi mõõdetega 16×16 sm.

Väävelsüsinik

etikett nr. 1 ja nr. 2

Kloorpikriin

„ nr. 2

Tsüaangaas	etikett nr. 3
Sublimaat	" nr. 3
Pariisi roheline	" nr. 3
Naatriumarsenitt	" nr. 3
Naatriumarsenaat	" nr. 3
Kloorbaarium	" nr. 3
Naatriumfluoriid	" nr. 3
Naatriumsilikofluoriid	" nr. 3
Anabasiinsulfaat	" nr. 3
Nikotiinsulfaat	" nr. 3
Preparaat „AB“	" nr. 3
Preparaat „Protars“	" nr. 3
Formaliin	" nr. 3
Vasevitriol	" nr. 3
Rauavitriol	" nr. 3
Kollane fosfor	" nr. 3 ja nr. 4.

Etikett nr. 1.

Punasel põhjal roheline diagonaalvööt, joonis ja tekst mustad.

Etikett nr. 2.

Punasel põhjal kollane diagonaalvööt, joonis ja tekst mustad.

Etikett nr. 3.

Valgel põhjal kollane diagonaalvööt, joonis ja tekst mustad.

Etikett nr. 4.

Valgel põhjal punane diagonaalvööt, tekst ja joonis mustad, leek punane.

Lisa nr 3.

ESMAABIKS VAJALIKE ARSTIMITE JA VAHENDITE NIMEKIRI.

1. Sondid mao loputamiseks	2 tk.
2. Klaaslehtid	2 "
3. Nuuskpiiritus	50,0 g
4. Amüülnitritt	5,0 "
5. Palderjani tilgad	15,0 "
6. Mangaanhapu kaalium	5,0 "
7. „Põletatud magneesia“	400,0 "
8. Söögisooda	50,0 "
9. Puhastatud kriit	400,0 "
10. Vesiniku ülihappend	100,0 "
11. Raudsulfaathüdraat	250,0 "

12. Joodtinktuur	15,0	"
13. Inglise- või glaubrisool	200,0	"
14. Aktiivne süsi	200,0	"
15. Lubjavesi	1000,0	"
16. Parkhape	20,0	"

Lisa nr. 4.

Asutuse, organisatsiooni, ettevõtte nurgastamp, millel näidatud täpne aadress ja telefoni number.

ENSV SM Miilitsavalitsus

..... linn.

AVALDUS.

Palun väljastada luba transporteerida .....

.....
(kust kuhu)

aadressil .....

(asutuse, ettevõtte, organisatsiooni nimetus)

teekond kulgeb .....

(näidatakse alg- ja lõpppunktid veo puhul)

raudteel, veeteel, autotranspordil ja hobuveokitel igaljuhul

kohta eraldi, samuti transpordi viis, s. o. käsipakkidena,

eraldi vagunelis jne.)

järgmisi tugevatoimelisi mürkaineid: .....

.....
(mürkainete nimetused ja kaal)

Nimetatud kauba vastuvõtmise ja veo eest vastutavaks isikuks on määratud kodanik .....

(perekonna-, ees- ja isanimi)

kelle kohta esitame järgmised andmed:

1. Sünniaasta .....

2. Sünnikoht .....

3. Parteilisus .....

4. Pass .....

(millise organi poolt välja antud, millal, seeria,

passi number, millise aja peale välja antud, kuhu sisse kirjutatud)

5. Kas kohtu poolt karistatud või eeluurimise all olnud .....

6. Teenistuskoha ja kodune aadress .....

Mürgi nimetus .....

(iga liik arvestatakse eraldi)

Sissetuleku kuupäev	Arvete numbrid	Kaal		Väljaandmise kuupäev	Väljaandmise alus	Kogus	Saaja alkiri	Tagastatud pärasid tööd	Laoseis kokku
		bruto	neto						

JUHEND.

Tugevatoimeliste mürkainete transpordi korra kohta mootor- ja hobuveekitel.

(Välja antud NSV Liidu RKN-i määruse nr. 78, 26. jaanuarist 1938. a. lõik 26-nda alusel „Tugevatoimeliste mürkainete tootmise, müügi, väljaandmise, hoidmise, arvelpidamise ja transpordi kohta“).

ULDINE KORD.

1. Käesoleva juhendiga kehtestatud nõuded on maksvad tugevatoimeliste mürkainete transpordi kohta mootor- ja hobuveekitel, kuivõrd selline vedu toimub tsiviilasutiste, -ettevõtete ja -organisatsioonide poolt.

2. Nende tugevatoimeliste mürkainete vedu, mille kohta käib NSVL RKN-i määrus nr. 78, 26. jaanuarist 1938. a., samuti ka käesolevas lisas nr. 1 loetletud mürkainete vedu võib toimuda üksnes kindlaksmääratud korra järgi kohalike TT miilitsaorganite poolt välja antud erilubade alusel.

Märkus. Tugevatoimeliste mürkainete ümberpaigutamine meditsiinilisel otstarbel ja analüüside tegemiseks (haiglates, ambulantsides, vastuvõtupunktides, apteekides) ühe linna või rajooni piires peab toimuma käesolevas juhendis ettenähtud korras, kuid TT miilitsaorganite luba mürkainete ümberpaigutamiseks ei ole tarvis. Neil juhtudel toimub mürkainete transport müügiorganisatsiooni juhataja või kauba saatja saatekirjade alusel.

Sel korral, kui saatja-saaja asub raudteejaama (sadama) vahetus läheduses (sama rajooni territooriumil), toimub mürkainete vedu raudteejaama (sadamasse) või nende äravedu raudteejaamast (sada-

mast) käesolevas juhendis ettenähtud korra kohaselt, kuid TT miilitsaorganite luba selleks tarvis ei ole. Sel korral toimub transporditeerimine kauba saatja või saaja teekonnatõendite alusel.

3. Load mürkainete veoks annavad TT miilitsaorganid vahetult mürkainete saajatele. Loa saamiseks peab ettevõtte, asutus või organisatsioon esitama vastava isiku poolt alla kirjutatud avaldise kohalikule TT miilitsaorganile, ära näidates avaldises kõik nõutavad andmed.

Märkus. Varustus-müügiorganisatsioonid võivad tugevatoimelisi mürkaineid oma osakondade ladudesse ja äridesse ümber paigutada üksnes oma asukohale vastava TT miilitsaorgani loal.

4. Luba antakse välja mürkaine vastuvõtja ja transpordi eest vastutava isiku nimele. Kauba sihtkohta jõudmisel tuleb luba ära anda kauba vastuvõtjale.

TUGEVATOIMELISTE MÜRKAINETE TRANSPORTIMISE ULDINE KORD.

5. Mürkainete transport peab toimuma kõiki ettevaatusabinõusid silmas pidades isikliku ja ühiskonna julgeoleku kindlustamiseks (lisa 7), vastava kaitse all ja erilise vastutava isiku, kauba saaja esindaja saatel, kes peab hästi tundma mürkainete omadusi ning oskama nendega ümberkäia.

Märkus. Mürkainete veo korral varustus-müügiorganisatsioonide poolt oma osakondade ladudesse ja äridesse annab transpordi eest vastutava isiku organisatsioon.

6. Vastutus transpordi saatjaiks kohaste isikute määramise ja nende instrueerimise eest lasub asutiste, ettevõtete või organisatsioonide juhatajatel, kust on määratud transpordi saatmise eest vastav isik.

Pärast nende isikute põhjalikku kontrollimist ja instrueerimist võetakse neilt allkiri transporditeerimise korrast ja juhenditest kinnipidamise kohta, hoiatades neid eeskirjade rikkumise eest.

7. Transporti saatva isiku kohustused on järgmised:

- 1) kaubasaatmise valve lähtekohast sihtkohta;
- 2) transpordi valve ja juhtide instrueerimine;
- 3) tugevatoimeliste mürkainete vastuvõtmine lähtekohtades ja nende väline ülevaatus (õige pakkimisviisi ja pakendite märkimise kontroll).
- 4) kauba veoks määratud transpordivahendite ülevaatus nende kõlblikkuse kindlakstegemiseks antud otstarbeks;
- 5) laadimistöde ja koorma kinnitamise järelevalve;

- 6) transpordi ja seisaku ajal julgeoleku määruste täitmine;
- 7) abinõude rakendamine isikliku ja ühiskonna julgeoleku kindlustamiseks;
- 8) kauba üleandmine sihtkohta jõudmisel.

8. Mürkainete transpordiks on lubatud kasutada ainult täiesti korras veokeid (lisa 8), mis on varustatud, olenevalt mürkainete iseloomust, tulekustutamise- ja neutraliseerimisvahenditega.

9. Tugevatoimeliste mürkainete vedu käsi-pakkidena üldsuse poolt kasutatavates liiklemisvahendites (metros, trammis, autobuses, trollleibuses), olenemata ainete kogusest; on kategooriliselt keelatud.

10. Tugevatoimeliste mürkainete müüki ja väljaandmist teostavate organisatsioonide juhid või nende poolt selleks volitatud isikud (müügijuhatajad, laojuhatajad) peavad enne mürkainete väljaandmist kontrollima, kas mürkainete veoks määratud veokid vastavad käesoleva juhendi kõigile nõuetele ja alles siis võivad nad mürkaineid välja anda.

Vigade või puuduste kindlakstegemisel tugevatoimelisi mürkaineid enne vigade ja puuduste kõrvaldamist välja ei anta, hoolimata TT miilitsa loast mürkainete transpordiks.

11. Autojuhtideks on lubatud kasutada ainult täiesti läbiproovitud ja vilunud juhte, kes hästi tunnevad liiklemismäärustikku maanteedel ja külavaheteedel ning on transpordi eest vastutava isiku poolt hästi instrueeritud.

12. Kui mürkaineid on võimalik toimetada sihtkohta lühikese aja jooksul, siis on kategooriliselt keelatud nende vedu öösel, samuti ka nende väljaandmine öiseks veoks.

13. Mürkainete transpordil on keelatud peatumine sissesõiduhoovides ja asustatud punktides.

14. Transporteeritavad mürkained peavad olema pakitud vastavalt käesoleva juhendi nõuetele (lisa 6), korralikult kaetud koormapuldaniaga temperatuuri kõikumise, vihma ja tolmu eest, koorem korralikult kinnitatud, et liikumise ajal vältida nihkumisi.

15. Koos mürkainetega muu kauba või inimeste vedamine on keelatud.

16. Olenevalt ohtlikkuse astmest ja transportimise eri tingimustest jagunevad tugevatoimelised mürkained nelja alarühma:

1. rühm — väävelsüsinik;
2. „ — kloor, kloorpikriin, sinihape;
3. „ — kollane fosfor;

4. rühm — arseenhappe- ja arseenishappe anhüdriid, subli-
maat, brutsiin, nikotiin, strihniin, tsinhoniin, sini-
happe soolad (tsüaan-naatrium, tsüaankaalium,
tsüaankadmium, tsüaanbaarium, tsüaanhõbe, tsüaan-
ja oksitsüaanelavhõbe, tsüaanvask, tsüaantsink,
tsüaankaltsium, tsüaanpreparaadid (tsüklon, tsüaan-
gaas) ja naturaalkinovar.

Esimese rühma mürkidega samal veokil korraga 2., 3., ja 4.
rühma mürke vedada on kategooriliselt keelatud.

Samal veokil korraga 2., 3. ja 4. rühma mürke vedades peavad
need olema eraldi pakitud.

SAADETISE VALVE TEEKONNAL.

17. Tugevatoimelised mürkained peavad transpordil olema tin-
gimata valvatud usaldusväärse relvastatud valve poolt. Kui sel-
list valvet ei kindlustata, ei anta ka luba mürkaine veoks.

Mürkaineid kuni 35-e kilogrammini, samuti hoolimata mürk-
ainete kaugusest, kui vedu toimub linna piires, on lubatud vedada
ka relvastamata valve saatel.

18. Vastutav isik ja valvemeeskond peavad saatma tugevatoi-
melisi mürkaineid lähtekohast kuni sihtkohani.

Märkus: 1. Antud saadetise valvemeeskonda võib vabastada tema üles-
annest ainult pärast saadetise üleandmist edasitoimetamiseks raudteel või
veeteel ja sedagi vaid juhul, kui saadetist ta edasisel teekonnal valvatakse
Teede või vastavalt NSVL Veeteede RK laskur-valvemeeskonna poolt.

Märkus: 2. Selliste saadetiste veol raudteejaamast või sadamast lõpp-
sihtkohta peab valve kindlustama saadetise vastuvõtja.

19. Valvemeeskonna tugevuse määrab kaubasaaja, kooskõlasta-
tult TT miilitsaorganitega, olenevalt teekonna pikkusest, peatumiste
kordadest ööbimiseks ja saadetise suurusest.

Saadetise veo puhul ühe autoga või hobuveokiga on mürk-
ainete vastuvõtmise ja transportimise eest vastutav isik ühtlasi
valvuriks.

20. Valvur peab olema nii ööl kui päeval vahetpidamata trans-
pordi juures. Transpordi eest vastutav isik on teekonnal transpordi
ülemaks. Temale alluvad autojuhid, voorimehed ja valvemeeskond.

TUGEVATOIMELISTE MÜRKAINETE TRANSPORTIMISE KORD HOBUEOKITEL.

21. Iga veoki jaoks peab olema omaette hobusemees. Üht
hobusemeest kahe või mitme veoki kohta määrata on kategoorili-
selt keelatud.

22. Tugevatoimeliste mürkainete veoks ei tohi määrata kartlikke ega perusid hobuseid.

23. Tugevatoimeliste mürkainete kaal ühehobuse vankril ei tohi ületada 240 kg ja kahehobuse vankril 400 kg.

24. Tugevatoimeliste mürkainete vedamisel peavad hobused käima sammu, kusjuures hobusemehed peavad hoiduma aukudest, mätastest jne.

25. Mägestikkudes, kus hobuveokeid ei saa kasutada, lubatakse mürkaineid vedada veoloomade seljas tugevates kastides, mis on seestpoolt vooderdatud vildi või mõne muu pehme materjaliga, brutokaaluga kuni 50 kg.

26. Kui tugevatoimeliste mürkainete vedu toimub mitmel hobuveokil, siis üksikute vankrite vahe ei tohi olla alla 20 m, kusjuures vahemaa tugeva tolmu või pärimäge kallaku puhul peab kahekindistuma.

27. Peatustel puhkuseks peab toidu valmistamine ja einestamine toimuma vähemalt 50 m kaugusel veokite asukohast, hobuste (härgade, kaamelite) karjatamine vähemalt 100 m eemal.

TUGEVATOIMELISTE MÜRKAINETE TRANSPORTIMISE KORD RAUDTEEL.

28. Tugevatoimeliste mürkainete veo puhul autodel on lubatud kasutada üksnes teid hästi tundjaid 1. ja 2. liigi autojuhte.

29. Tugevatoimeliste mürkainete veo puhul autodel ei tohi kiirus sillutatud teedel ja kõvadel sillutamata teedel $1\frac{1}{2}$ —3-e tonnise masina puhul tõusta üle 30-ne km ja 5-tonnise masina puhul üle 25-e km tunnis. Halbadel teedel või halva nähtavuse puhul poristel teedel niiskel ajal, tuleb kiirust vähendada piirini, mis kindlustab tugevate tõugete, rappumise, libisemise jne. vältimise.

30. Tugevatoimeliste mürkainete saatmise eest vastutav isik on kohustatud:

a) auto või autokolonni liikumise ajal viibima esimesel masinal;

b) juhtima autokolonni liikumist kiiruse vähendamise, seiskute tegemise, ringi sõitude jne. suhtes.

31. Enne tugevatoimeliste mürkainete teeale asumist tuleb kindlaks määrata sõidu siht, valides selleks teed, mis on võimalikult tasased ja vähese liiklemisega.

32. Liikumise ajal vahemaa üksikute masinate vahel ei tohi olla alla 50 m, tugeva tolmu või sõidu puhul alla mäge tuleb vahemaad suurendada 250 meetrini.

VÄÄVELSUSINIKU VEDAMISE KORD.

33. Arvesse võttes väävelsüsiniku kergest süttimist ja omadust plahvatada, tuleb selle vedamisel peale üldiste nõuete silmaspidada veel järgimisi erinõudeid:

- 1) autokasti metallosad või vankri metallist kinnitusosad tuleb puuga üle lüüa või katta pehme ainega, nagu presendi või vildiga, et vältida tõugete tagajärjel sädemete tekkimist või taara hõõrumisel metallosade paikset soojenemist;
- a) akumulaatorite ja elektrijuhtmete asetus masinal peab olema selline, mis ei võimalda väävelsüsiniku taara kokkupuutumist nendega. Juhtmete isolatsioon peab olema niisugune, mis mingil juhul ei võimaldaks lühiühinduse tekkimist või juhtmete kuumenemist;
- 3) väävelsüsiniku veo puhul pikemal teel või teed mööda, kus puuduvad tankimiskohad, tuleb vajalik kütteaine kaasa anda teisel masinal;
- 4) eranditult kõigil transpordi juures olevatel isikutel on keelatud suitsetamine nii liikumise kui ka seisakute ajal, samuti ka enesega kaasas kanda tuletikke või muud kergestisüttivaid esemeid.

Tikud võivad olla ainult transpordi eest vastutaval isikul.

Suitsetada võib ainult 100-ja m kaugusel transpordi seisaku kohast.

SAADETISTE MÄRGISTAMINE.

34. Saadetise igale pakendile kleebitakse etikett, millele peab olema selgelt märgitud:

- a) tugevatoimelise mürkaine nimetus;
- b) mürkainete saatja;
- c) mürkainete saaja;
- d) neto kaal;
- e) bruto kaal;
- f) analüüsi nr.

Peale selle peab olema kleebitud saadetise iga pakendi peale või küljele vastavalt iga mürkaine jaoks määratud vormile vastav etikett (lisa 2).

Mürkainete pakkimise puhul kastidesse peab olema kaanele kirjutatud „Ettevaatust — ülemine pool“.

Vastutus saadetise õige märgistamise eest lasub saatjal.

TUGEVATOIMELISTE MURKAINETE LAADIMISTÖÖDE KORD.

35. Laadimistöõde juures peab tähele panema, et oleksid raken-datud vastavad ettevaatusabinõud taara vigastamise, mürkainete maha valamise või raputamise, pakkide pildumise, lohistamise ja löökide vältimiseks.

Väävelsüsiniku laadimistöõde juures on keelatud suitsetamine ja teele tule tegemine 100-ja m ulatuses tööde kohast, kus juures laadimist võib teha üksnes päevavalgel (loomuliku valguse juures).

Klooriga täidetud tsilindrite laadimisel peab neid kandma üksnes lamavas olekus selleks eriti ehitatud kandraamil, hoidudes löökidest ja tõugetest.

Mürkainete laadimine peab toimuma tingimata pealelaadimise juures vastutava isiku — kauba saatja ja mahalaadimise juures vastutava isiku — kauba saaja juuresolekul.

Mõlemail kordadel on mürkainete veo eest vastutava isiku — saatja — juuresolek kohustuslik.

TUGEVATOIMELISTE MURKAINETE ALL OLNUD TAARA TRANSPORTIMISE KORD.

36. Tugevatoimeliste mürkainete all olnud taara transportimiseks TT miilitsaorganite luba ei ole vajalik, kui sellise taara transportijal on olemas tunnistus selle kohta, et taara on mürkainetest nõuetekohaselt puhastatud ja transportimisel hädaohutu. Tunnistusel peab olema selle organisatsiooni juhataja allkiri, mil-lisele taara kuulub

Taara mürkainetest kahjutuks tegemine peab toimuma rangelt NSV Liidu Tervishoiu Rahvakomissariaadi sellekohase juhendi järele.

TUGEVATOIMELISTE MURKAINETE TRANSPORDIKS VAJALIKUD TUNNISTUSED.

37. Iga mürkainete transpordiga kaasa sõitev vastutav isik peab endaga kaasas järgmised tõendid:

- a) TT miilitsaorganite vastav luba või, mürkainete veo korral meditsiinilisel otstarbel, sellekohane teekonnaleht;
- b) õiendus mürkainete saatjalt nende pakkimise kohta käes-olevas juhendis ette nähtud nõuete kohaselt;

- c) teekonnaleht, millel on märgitud saatja ja saaja täpsed aadressid, kohtade arv, iga tugevatoimelise mürkaine nimetus ja bruto ning neto kaal (lisa 4);
- d) kokkuvõtlik juhend tugevatoimeliste mürkainete transportimise korra kohta mootor- ja hobuveokitel.

VASTUTUS JA KONTROLL.

38. NSV Liidu RKN-i määruse nr. 78, 26. jaanuarist 1938. a. lõik 28-nda kohaselt on tugevatoimeliste mürkainete roobasteta teedel transportimise korral mootor- ja hobuveokitega pandud vastutus käesolevas juhendis ette nähtud korra täitmises isiklikult vastavate ettevõtete, asutiste ja organisatsioonide juhatajatele ja nendele isikutele, kes vahetult teevad mürkainete saamise, väljajätmise ja transpordi juhtimise.

Nimetatud isikud peavad selgesti teadma käesoleva juhendi nõudeid ning neid täpselt täitma.

Käesoleva juhendi ette nähtud korra rikkujad võetakse kriminaalvastutusele.

NSVL SARK-i Töölis-talupoegade Miilitsa Peavalitsuse
(TTMPV) Eriosakonna Ülem
miilitsa vanemleitnant V e t s n e r.

Eriosakonna 2. jaoskonna ülema aset.
miilitsa nooremleitnant R u s a n o v.

Lisa nr. 7.

ISIKLIKU JA ÜHISKONDLIKU OHUTUSE KINDLUSTAMISE ABINÕUD TUGEVATOIMELISTE MÜRKAINETE TRANSPORTIMISEL.

1. Kõik tugevatoimeliste mürkainete transpordi saatemeeskonda kuuluvad isikud, sealhulgas autojuhid, peavad olema varustatud korras gaasimaskiga, tihedast presendist tööülikondade ja kummist tehniliste kinnastega. Peale selle peab olema vastutaval isikul kaasas esmaabi andmiseks käsiapteek vastumürkidega.

2. Hoolimata asjaolust, kas veetakse tuld kardetavaid või mitte tuld kardetavaid mürkaineid, peavad autol olema järgmised tule-
tõrjeabinõud: 2 tulekustutajat „Bogatõrj nr. 1“ ja „Bogatõrj nr. 3“, 1 labidas, 2 ämbrit, 1 kang, 1 kott kuiva liiva ja muud tulekustutuse juures kasulikkudena olla võivad abinõud.

Mürkainete transportimise korral hobuveokitega on tulekustutuse abinõude kaasa võtmine kohustuslik üksnes väävelsüsiniku ja fosfori veol.

3. Tule puhkemisel juhib autojuht tule kustutamist. Ta suleb eelkõige bensiini juurdevoolu kraani ja täidab järgmist juhust:

- a) Põleva bensiini kustutamiseks mitte vett tarvitada, kuna põlev bensiin kerkib vee pinnale, mille tõttu leek levib veel laiemale;
- b) suitsu või leegi ilmumisel viivitamatult kasutada tulekustutajat, kusjuures põleva bensiini kustutamiseks kasutada tulekustutajat „Bogatõrj nr. 3“;
- c) kui tulekustutajate abil mingil põhjusel ei ole saadud leeki summutada, siis autojuht koos tugevatoimelisi mürkaineid saatva vastutava isikuga rakendavad järgmised vahendid:
  - 1) katsuvad leeki kustutada märgade kaltsudega;
  - 2) matavad põleva bensiini kuiva mulla või liivaga, sest need ained katkestavad õhu juurdevoolu põlevale bensiinile, mille tagajärjel leek kustub.

4. Saadetise eest vastutaval isikul peab olema kaasas kogu taara parandamiseks vajalikku inventari (haamer, tangid, naelad, kitt jne.), sõitude puhul öösiti ka taskulamp koos tagavarapatareidega.

Märkus: Väävelsüsiniku taara parandamise juures ei või kasutada elektrilampi, samuti haamrit, tange ega teisi metallriistu.

5. Igal transpordil peab kaasas olema tagavarataara (väljaararvatud taara kloori ja sinihappe jaoks), mille iseloom on transporditavate mürkainete pakendist.

6. Tugevatoimeliste mürkainete transpordi saatja peab kogu aeg jälgima taara seisukorda.

Taara kahjustamise korral tuleb veokid otsekohe peatada ja kabiinistused parandada.

Maha pudenenud mürkained ja kõik jäänused tuleb kõige hoolikamalt kokku koguda ja asetada tagavara taarasse.

Taara parandamine ja mürkainete koristamine toimub spetsiaalriietuses ja munde kaitsevahendite abil.

Kloori silindri viigastusel ja sellest gaasi väljatungimisel (tunnus: väljatungiva gaasi susin või vilistamine) tuleb rakendada järomised vahendid:

- a) viigastatud silinder toimetada presendil kiiresti eemale teest, elamutest, ametiruumidest, raudteeliinist jne. vähemalt 50-ne m kaugusele ja seal matta vähemalt 1-e m sügavusele mulda või lumme;

- b) mahamaetud silindrist 50 m eemale panna üles valvepost;
- c) viirvitamatult astuda ühendusse lähima tervishoiuasutise ja TT miilitsaga ning toimida nende korralduste kohaselt.

Kloori vigastatud silindrist välja laskmiseks võib ka ventiili avada, kusjuures see on lubatud üksnes eriteadlaste juhtimisel ja arsti juuresolekul (esmaabi vajaduse korral), võttes tarvitusele kõik abinõud isikliku ja ühiskondliku julgeoleku kindlustamiseks (kaugus asustatud punktist vähemalt 1 km, vaikne ilm, täiesti korras gaasimaskid; ventiil avada ise seistes pealpool tuult silindri kõrval jne.).

Väävelsüsiniku süttimisel kustutada seda pihustatud veejoaga, kasutades selleks kustutajat „Bogatõrj nr. 1“, samuti liiva või mulda.

Fosfori süttimisel tuleb seda kustutada vee või märja liivaga, seejärel ajada see ettevaatlikult labidaga taarasse ja valada vesi peale, hoidudes fosfori kätega puutumast.

Kui sellist taarat ei ole, mida pärast veega täitmist saaks õhukindlalt sulgeda, siis tuleb juhtunust teatada lähemale tervishoiu- ja TT miilitsaorganile ning toimida nendelt saadavate juhendite järel.

7. Kõigist mürkainete maha puistamistest või maha valamisest, samuti nende süttimistest, peab transpordi saatmise eest vastutav isik viirvitamatult teatama külanõukogule ja arstile (kui õnnetus on juhtunud maal) või Tervishoiu RK riiklikule inspeksioonile ja TT miilitsale (kui õnnetus juhtus linnas), hoolimata sellest, kui hoolikalt maha läinud mürkained olid ära koristatud.

8. Juhtudel, kui taara on saanud tõsisemaid vigastusi, mida teel ei ole võimalik parandada, on transpordi eest vastutav isik kohustatud mürkaineid toimetama ohutusse kohta, jätma need valve alla ja telefoni või muul teel nõudma vajalikku abi lähemast asustatud kohast. Ühtlasi teadustades juhtunust kohalikule tervishoiu- ja TT miilitsaorganile.

9. Tugevatoimeliste mürkainete taara vigastumise juhtumi kohta tuleb tingimata koostada vastav akt, mille ärakiri saadetakse hiljemalt 24-ja tunni jooksul kohalikule TT miilitsaorganile.

10. Pärast mürkainete transpordi lõpetamist peavad veokid (autod, vankrid) olema põhjalikult puhastatud ja pestud ning alles seejärel on lubatud nende edasine kasutamine muuks otstarbeks.

Transpordivahendite pesemine peab toimuma selleks eriti eraldatud, ümbruskonnale ohutus kohas selle eeldusega, et pesemise vesi ei jääks mitte maapinnale, vaid kaevatakse 0,5 m sügavusse maasse.

11. Vastutus mürkainete transportimisel õigete abinõude rakendamise eest isikliku ja ühiskondliku julgeoleku kindlustamiseks, samuti vastutus transportimise juures oleva valvemeeskonna ja autojuhtide instrueerimise eest on pandud transpordi eest vastutavale isikule.

NSVL SARK-i TTMPV Eriosakonna Ülem
miilitsa vanemleitnant V e t s n e r.
Eriosakonna 2. jaoskonna ülema asetäitja
miilitsa nooremleitnant R u s a n o v.

Lisa nr. 8.

AUTO- JA HOBUTRASPORDI VARUSTUS, ULEVAATUS JA REMONT TEEKONNAL.

1. Tugevatoimeliste mürkainete veoks on lubatud kasutada üksnes täiesti korras igasuguse kandejõuga veoautosid või hobuveokeid.

Märkus: Hobuveokite nimetuse all tuleb mõista vankreid, platvormvankreid, kaarikuid, saane jne.

Mürkainete veoks määratud veoautod peavad vastama järgmistele nõuetele:

- a) veoautodel peavad olema amortisaatorid ja tingimata vedrud, mis kindlustavad masina rahuliku liikumise. Kummidel peavad olema ketid või muud abinõud libisemise ärahoidmiseks porisel, pehmel või libedal teel;
- b) veoautol võib olla üksnes elektrivalgustus;
- c) veoautodel, mis alatiselt on rakendatud mürkainete transpordiks, tuleb mootori väljalasketoru juhtida otsaga radiaatori suunas;
- d) veoautol peab olema kaks täiesti korras tulekustutajat, tüüp „Bogatõrj“ (nr. 1 ja nr. 2.).

Peale selle peab masinal olema kõik ettenähtud tööriistad, tagavaraosad ja materjalid vähema remondi jaoks.

Märkus: Tugevatoimeliste mürkainete veoks rakendatud auto juht ja transpordi eest vastutav isik peavad olema teadlikud autol olevate tulekustutusvahendite käsitlemise tehnikas.

- e) veoautol peab olema tingimata ees kaks helgiheitjat või laternat ja taga vähemalt üks punane signaaltuli.

Valgustus lülitatakse sisse pärast päikese loojangut või halva nähtavuse korral. Masinal peavad olema elektripirnide varukomplektid rikkiläinute asendamiseks.

2. Enne veoauto ette andmist tugevatoimeliste mürkainete pealeladimiseks on tarvilik:
  - a) põhjalikult läbi vaadata rooliseadmed, pidurid, vedrud, kummid (kummide vigastamatus ja õhurõhk), samuti kontrollida mootori käiku, käigukasti ja sidurit;
  - b) põhjalikult kontrollida elektrijuhtmete korrasolekut (terved juhtmed, rikkumata isolatsioon) bensiinitorude, vaakuumi ja bensiinipaakide seisukorda;
  - c) põhjalikult puhastada šassii ja mootori välisosad neile satunud õlidest, tavotist, petroolist ja bensiinist, millised võivad süttida ja olla kahjutule põhjustajateks. Eriti hoolikalt tuleb jälgida alumiste metalloosade puhtust.

Garaaži juhataja või isik, kes teda asendab, peab enne auto tugevatoimeliste mürkainete veoks välja saatmist tegema iga sõidu puhul järgmise märkuse teekonnalehele: „Auto täiesti sõidukorras ning kõlblik ettenähtud korra kohaselt tugevatoimeliste mürkainete veoks“.

3. Kui tugevatoimeliste mürkainete veo juures tuleb autol ette mingi rike, mida autojuht ei saa parandada, mis aga teeb edasiliikumise võimatuks, siis teostatakse remont lähemas töökojas.

Kui aga töökoda läheduses pole, siis tuleb saata garaaži teade katkiläinu asendamiseks terve varuosa saatmiseks.

4. Tugevatoimeliste mürkainete transpordil hobuveokitega tuleb erilisel silmas pidada rattaid ja telgi, tiislitega veokite puhul aga tiisleid.

5. Kui tugevatoimeliste mürkainete transpordil mõni hobuveok laguneb, tuleb liikumine katkestada ja katkiselt veokilt mürkained teistele kuni esimese peatuseni ümber laadida või mürkained lihtsalt maha laadida, rakendades abinõud mürkainete valveks.

Sel juhul tugevatoimeliste mürkainete ajutine hoiukoht peab olema teest vähemalt 250 m kõrval ning neid valvama tuleb panna tingimata isikud, kes on määratud mürkainete valvuriteks teekonnal. Peale eeltoodu peab olukorrast viivitamatult teatama lähemale TT miilitsaorganile.

6. Kui hobuveokitele tekkinud vigastused oma iseloomult nõuavad nende parandamist sepikojas, siis tulevad veokid toimetada sinna tühjalt.

7. Mitmesugused abinõud ja seadmed tugevatoimeliste mürkainete pakendite kinnitamiseks veokitele ja sõidu ajal põrutuste pehmemdamiseks peavad olema muretsatud aegsasti.

Vedela kloori ja väävelsüsiniku transpordiks peavad olema vastavad lahtrid, vahepuud, alused jne.

Kui antud transpordivahendid on ette nähtud tugevatoimeliste mürkainete alatiseks veoks, siis peavad need olema ka alatise mürkainete iseloomule vastava seadmetikuga varustatud.

NSVL SARK-i Eriosakonna Ülem
miilitsa vanemleitnant V e t s n e r.

Eriosakonna 2. jaoskonna ülema asetäitja
miilitsa nooremleitnant R u s a n o v.

Lisa nr. 9.

KÕLBMATUKS MUUTUNUD TUGEVATOIMELISTE MÜRK- AINETE HÄVITAMISE JA ISIKLIKU NING ÜHISKONNA JULGEOLEKU KINDLUSTAMISE AJUTINE KORD.

1. Käesolev kord on kehtiv järgmiste tugevatoimeliste mürkainete suhtes:

- a) arseenhappe anhüdriid,
- b) arseenishappe anhüdriid,
- c) sublimaat,
- d) kollane fosfor,
- e) brutsiin,
- f) nikotiin,
- g) strihniin,
- h) tsinhoniin,
- i) sinihape,
- j) sinihappesoolad (tsüaannaatrium -kaalium, -kadmium, -hõbe, tsüaan- ja oksitsüaanelavhõbe, tsüaantina, -vask, -tsinkbaarium, -kaltsium, tsüaanpreparaadid („tsüaangaas“, „tsüklooon“),
- k) kloorpikriin,
- l) väävelsüsinik.

2. Käesolev kord on kehtiv kõigi tsiviilettevõtete-asutiste ja -organisatsioonide kohta.

3. Tugevatoimelised mürkained, milliseid ei ole võimalik ära kasutada nende otseseks ülesandeks või millede järele tarvidus on ära langenud, tuleb tagastada müügiorganisatsioonidele.

4. Mürkainete hävitamine on lubatud äärmistel juhtudel ja nimelt:

- 1) kui mürkained on muutunud kauase seismise, ebaõige hoidmise või neisse mitmesuguste lisandite sattumise tagajärjel kõlbmatuks, kusjuures neid ei ole võimalik ümber töötada;
- 2) kui nende tagastamine ei ole võimalik vabrikupakendi vigastuse tõttu;
- 3) arvesse võttes mürkainete väikesest kogusest tingitud tagastamise ebaotstarbekuse tõttu.

Arseenhappe ja arseenishappe anhüdriidi lubatakse hävitada üksnes erandjuhtudel, arvesse võttes nende ainete pikaajalist säilivust.

Mürkainete hävitamise küsimuse otsustab igal korral eraldi mürkaineid omava asutise, ettevõtte või organisatsiooni juht;

- 4) tugevatoimeliste mürkainete hävitamise hädavajalikkuse ning nende hävitamise korra määrab mürkainete saamise ja nende hoidmise eest vastutav isik vastava käskkirjaga, milles peab olema näidatud:
  - a) mürkaine hävitamise põhjus;
  - b) hävitamisele kuuluva mürkaine neto- ja brutokaal;
  - c) mürkainete hävitamise eest vastutav isik ja isikliku ning ühiskondliku julgeoleku kindlustamiseks vastavate abinõude organiseerimise kord;
  - d) mürkainete hävitamise koht ja kord;
  - e) mürkainete hävitamise juurde lubatud isikute nimekiri;
  - f) mürkainete hävitamise kohta akti vormistamise kord.

Nimetatud käskkirja ärakirjad tuleb saata SARK-i TT miilitsasse 1 eks, ja Riiklikule Sanitaarispeksioonile 1 eks.

Mürkainete hävitamine võib toimuda alles pärast seda, kui antud küsimuses on saadud kinnitus Tervishoiu RK Riiklikult Sanitaarispeksioonilt.

5. Tugevatoimelisi mürkaineid on lubatud hävitada üksnes eriti selleks ettevalmistatud ja volitatud personali olemasolul.

6. Tugevatoimeliste mürkainete hävitamise töö vahetu juhtimise võib panna üksnes isikule, kes tunneb hästi hävitatavate mürkainete füüsikalise-keemilise ja toksinilise omadusi ning teab hästi mürkide hävitamise ja kahjutukstegemise juures toimuvaid keemilisi protsesse.

7. Tugevatoimeliste mürkainete kahjutukstegemise ja hävitamise juures töötavad isikud peavad olema tööde juhataja poolt hästi instrueeritud töö viisist, võimalikest ohtudest ja kaitseviisidest töö juures.

8. Tugevatoimeliste mürkainete kahjutukstegemise ja hävitamise juures viibiv personal peab olema varustatud vastava spetsiaalriietuse ja kaitsevahenditega.

9. Tugevatoimeliste mürkainete hävitamise ja kahjutukstegemise juures kasutatav spetsiaalrietus, kaitsevahendid ja tööriistad tuleb peale töö lõppu vastavalt puhastada ja ohutuks teha.

Isikud, kes määratakse spetsiaalriietuse ja kaitsevahendite puhastamisele ja pesemisele, peavad olema hoiatatud mürkainete olemasolust spetsiaalriietusel ja instrueeritud ettevaatusabinõudest nende töö juures.

10. Tugevatoimeliste mürkainete kahjutukstegemise ja hävitamise juures kasutatav spetsiaalrietus peab olema paigutatud ja hoitud eraldi igapäevasest (isiklikust) tööriietusest.

11. Tugevatoimeliste mürkainete kahjutukstegemise ja hävitamise juures töötanud isikud peavad pärast tööd minema duši alla või sauna.

12. Tugevatoimeliste mürkainete kahjutukstegemise ja hävitamisega tegelevatel isikutel on keelatud selle töö juures ja ka tööriietuses suitsetamine.

13. Tugevatoimeliste mürkainete kahjutukstegemise ja hävitamise juures peavad olema rakendatud kõik abinõud esmaabi andmise kindlustamiseks võimalikkude õnnetusjuhtude ja mürgistuste puhuks.

14. Tugevatoimeliste mürkainete taara peab olema kas hävitatud koos mürkainetega või kahjutuks tehtud vastava menetluse läbi. Taarat, mille ohutuse suhtes pärast vastavat kahjutukstegemise menetlust ei ole täit kindlustust, ei tohi kasutamisele võtta.

15. Hävitamisele määratud tugevatoimeliste mürkainete vedu vigastatud või ebakindlas taaras, mis võimaldab mürkainete mahapudenemist või -valamist, ei ole lubatud.

16. Hävitamisele määratud tugevatoimeliste mürkainete veoks kasutatud transpordivahendid peab pärast kasutamist vastava menetluse teel puhastama ja ohutuks tegema. Enne seda ei tohi neid kasutada toiduainete ja söötade, materjalide, inimeste ega loomade veoks.

17. Tugevatoimeliste mürkainete hävitamise teostamise kohad peavad olema põhjalikult koristatud ja vastava menetluse teel ohutuks tehtud.

18. Tugevatoimeliste mürkainete hävitamise fakt vormistatakse sellekohase aktiga, mis on alla kirjutatud organisatsiooni juhataja ja mürkainete hävitamise töid juhtinud vastutava isiku poolt.

Akt koostatakse kolmes eksemplaris, millest üks jääb organisatsioonile, kus mürkaineid hävitati, olles mürkainete mahakandmise aluseks, teine saadetakse Tervishoiu RK Riiklikule Sanitaarinspeksioonile ja kolmas SARK-i TT miilitsaorganile.

Aktis peab olema näidatud: mürkainete hävitamise kuupäev, aeg, koht, hävitatud mürkainete hulk (neto ja bruto kaal), hävitamise viis, taara hävitamise või ohutukstegemise fakt ja selle edaspidise kasutamise kord, transpordivahendite ohutukstegemine, abinõud mürkainete hävitamise rajoonis (kohas) inimeste ja loomade mürgistumise võimaluste vältimiseks, rakendatud profülaktilised abinõud.

19. Tugevatoimeliste mürkainete hävitamist on lubatud teostada üksnes Tervishoiu RK Riikliku Sanitaarinspeksiooni esindaja juuresolekul. SARK-i TT miilitsaorgani esindaja juuresoleku küsimuse otsustab iga kord eraldi SARK-i TT miilitsa vastava organi ülem.

20. Tugevatoimeliste mürkainete hävitamine peab toimuma ühel neist mooduseist, mis on ette nähtud NSV Liidu Tervishoiu RK Riikliku Sanitaarinspeksiooni antud „Tugevatoimeliste mürkainete ohutukstegemise ja hävitamise juhendis“.

21. Vastutus mürkainete hävitamise otstarbekuse kui ka kõigi järelduste eest, mis võivad ilmneda ühenduses mürkainete ebaõige hävitamisega, lasub isiklikult ettevõtete, asutiste ja organisatsiooni juhtidel.

Nimetatud isikud peavad käesolevat korda põhjalikult tundma ja rangelt täitma.

22. Käesoleva korra rikkujad võetakse kriminaalvastutusele.

23 Järelevalve käesoleva korra täitmise üle on pandud SARK-i TT miilitsa- ja Tervishoiu RK Riikliku Sanitaarinspeksiooni organitele.

NSV Liidu Siseasjade Rahvakomissari asetäitja
diviisikomandör T š e r n õ š e v.

NSV Liidu Tervishoiu Rahvakomissari asetäitja
H. G r a š t s e n k o v.

TUGEVATOIMELISTE MÜRKAINETE OHUTUKSTEGEMISE JA HÄVITAMISE JUHEND.

Ajutises korras loetletud mürkaineid võib punkt 5-nda kohaselt hävitada üksnes erandjuhtudel, kui nende ärakasutamiseks puuduvad igasugused võimalused.

Mürikainete ohutustegemise ja hävitamise moodus valitakse igal juhul eraldi, olenevalt mürikainete hulgast ja kohalikest tingimustest, mille juures hävitamine toimub.

1. ARSEENHAPPE JA ARSEENISHAPPE ANHÜDRIID.

Arseenhappe ja arseenishappe anhüdriidi võib teha ohutuks maasse matmise teel (soovitav loomade kalmistule), kinni pidades järgmistest ettevaatusabinõudest: vähemalt 1-e km kaugusel elamutest, allikatest ja veekogudest ning karjamaadest kaevatakse vähemalt 1-e m sügavune auk. Kuni 100 g arseenikut lahustatakse 10⁰/₀-ses leelises ja valatakse auku ühtlaselt kogu selle põhjale, mille järele aetakse auk mullaga kinni. Ühte kohta ei tohi üle 100 g arseenikut matta.

2. SUBLIMAAT.

Sublimaat lahustatakse kuumas vees ning lahjendatakse lahus, kuni selle kontsentratsioon on 1:1000. Lahus kallatakse väljakäigu kohta või kasutatakse desinfektsiooniks.

Hävitatavat sublimaati ei tohi olla üle 500 g.

3. KOLLANE FOSFOR.

Kollane fosfor hävitatakse põletamise teel augus, mille laius on vähemalt 75 sm ja sügavus 1 m. Hävitamise koht peab olema lahine ja asuma mitte alla 1-e km elamutest, toiduainete ladudest, töökohtadest, ühiskondlikest ehitistest ja puistutest eemal.

Korraga süüdata võib kuni 200 g fosforit.

Juhul, kui on tarvis hävitada üle 200 g fosforit, peab olema tagvara nõu veega, millesse asetatakse ülejäänud osa tangide abil.

Taara koos fosforiga, millel on vesi, toimetatakse hävitamise kohale, avatakse ettevaatlikult, kummutatakse 3—4-ja m pikkuse lati abil auku ning süüdatakse teise lati külge seotud põleva peeruuga. Latid põletatakse samuti ja fosfori põlemise lõppemisel aetakse auk kinni.

Fosfori süütamisel tuleb augule läheneda pealtpoolt tuult, selle põlemise ajal aga eemalduda august mürgistuse vältimiseks 30—40-ne sammu kaugusele.

Kuna kollane fosfor sütib kergesti ka tavalise soojuse juures, siis põletishaavade tekkimise vältimiseks on keelatud puudutada fosforit kätega, samuti panna taskusse fosforiga määratud esemeid (meisleid, tange jm.). Riistad puhastatakse neid korduvalt mulda torgates ja lastes läbi leegi.

4. ALKALOIDID: NIKOTIIN, BRUTSIIN, STRIHNIIN JA TSINHONIIN.

Nikotiin, brutsiin, strihniin ja tsinhoniin hävitatakse põletamise teel.

Nikotiini on otstarbekas põletada praepanni moodi tehtud plekist alusel, juurde lisades nikotiinile denatureeritud piiritust vahekorras 1:10-le.

Nikotiini võib põletada ka seda enne pulbrisarnase söega segades.

Nikotiini segamine peab toimuma nõudes, mis kas põlevad täielikult ära või lähevad kergelt hõõguma, nagu puu, plekk jne. Puust mõlaga segades puistatakse nikotiinile seni söetolmu juurde, kui saadakse paks pudrusarnane mass, mis ei valgu nõust välja. Seejärel visatakse nõu koos mõla ja sisuga tuleriidale. Tuhk kaevatakse hiljem maasse.

Brutsiin, strihniin ja tsinhoniin asetatakse paberist või puust taarasse, mässitakse denaturaadi või petrooleumiga märjaks tehtud paberisse ja visatakse tuleriidal asetsevale hõõguvale pannile. Tuhk kaevatakse hiljem maasse.

Alkaloide on lubatud põletada väikestes, mitte üle 10 g suurustes kogustes. Nende hävitamine peab toimuma eriti hoolsalt ja ettevaatlikult, arvesse võttes nende suurt lendumisvõimet.

Pärast alkaloidide hävitamisega ühenduses olnud tööd tuleb käed pesta enne 1% -ses soolhappe lahuses ja seejärel seebiga.

5. SINIHAPE, SINIHAPPE-SOOLAD, TSUAANGAAS

(väljaarvatud mittelahustuvad soolad — tsüaanhõbe, -vask ja -tina).

Hävitamisele määratud sinihape, sinihappe-soolad ja tsüaangaas tehakse eelkõige kahjutuks rauavitrioli ja lubja suspensiooniga, võttes 1-e osa sinihappe kohta 24 kaaluosa rauavitrioli ja 12 kaaluosa lubja. Sinihappe-soolade 1-e kaaluosa kohta võetakse vasta-

valt 6 kaaluosa rauavitrioli ja 3 kaaluosa lupja. Suspensioon valmistatakse iga kord enne tarvitamist rauavitrioli ja lubja lahustamise teel vees. Lahus tehakse 10⁰/₀-ne.

SINIHAPE.

Sinihappe kahjutukstegemiseks asetatakse suletud nõu sinihappega teise nõusse, milles on külm kahjutukstegev lahus. Selles lahuses avatakse ettevaatlikult sinihappe nõu ja mõlemad vedelikud segatakse. Segamine peab toimuma 30 minutit, seejärel lastakse segul sinihappe täielikuks ühinemiseks suspensiooniga veel 3—4 tundi seista, mille järele valatakse see kas kanalisatsiooni või prügimäele.

Sinihappe suhtes peab olema eriti ettevaatlik välistemperatuuri juures üle 20°, kuna sinihappe keemispunkt on 27°.

Sinihappe-soolade ja tsüaanigaasi ohutukstegemiseks asetatakse need ettevaatlikult värskest valmistatud kahjutukstegevasse lahusesse ja segatakse umbes 30 minutit. Pärast 3—4-tunnilist seismist valatakse lahus kas kanalisatsiooni või prügimäele.

Lahuste valamisel kanalisatsiooni peab silmas pidama, et samal ajal ei juhitaks sinna hapu reaktsiooniga vedelikke.

Korraga hävitamisele tulev sinihappe või selle soolade hulk ei tohi olla üle 200 g.

VÄÄVELSUSINIK.

Väävelsüsinikku, kogustes kuni 1 kg, võib hävitada ettevaatlikult mullapinnale valades vähemalt 1 km kaugusel elamutest, karjamaadest ja puistutest.

Väävelsüsiniku kogused üle 1 kg hävitatakse põletamise teel, mis peab toimuma lagedal kohal, vähemalt 1 km elamutest, toiduainete ladudest, töökohtadest, ühiskondlikest ehitistest, teedest ja puistutest eemal. Põletamine peab toimuma kraaviga piiratud platsil. Väävelsüsinik süüdatakse 3—4 m pikkuse ridva külge kinnitatud põleva peeruga, lähenedes selleks pealtpoolt tuult. Hävitamise kohale toimetatakse väävelsüsinik nõudes veekihi all. Korraga võib põletada kuni 10 kg väävelsüsinikku.

Käesolevas juhendis loetletud tugevatoimeliste mürkainete hävitamine peab toimuma tööülikondades, kinnastes ja gaasimaskis, mark „BN“, sinihappe hävitamisel kasutada siniseks värvitud gaasimaski, mark „B“.

Väävelsüsiniku ja fosfori põletamisel peab olema spetsiaalriietus linasest lõuendist, soovitatavalt immutatud tulekindla ainega. Fosfori põletamisel peavad olema ühtlasi kummist saapad ja kindad.

Alkaloide, väävelsüsinikku ja tsüaanühendeid võib puudutada üksnes kummist kinnastes.

Märkus: Koht tugevatoimeliste mürkainete hävitamiseks tuleb valida kooskõlastatud kohaliku sanitaar-, tarbekorral ka veterinaarjärelevalvega.

NSV Liidu Riikliku pea-sanitaarispektor.

Lisa nr. 11.

JUHEND TUGEVATOIMELISTE MURKAINETE TAARA OHUTUKSTEGEMISEKS.

A.

1. Arseenhappe- ja arseenishappe-anhüdriidid. Rauast tünnid pestakse seebikivi või 3⁰/₀-se (pesu-) sooda lahusega, samuti ka läbivoolava veejoaga, kui on olemas eriline paak pesemiseks. Pärast pesemist leelisega loputatakse tünnid puhta veega üle ja pannakse kuivama.

Pesemise vesi üliküllastatakse kustutatud lubjaga, lastakse selgineda ja valatakse kanalisatsiooni või prügimäele.

Arseeni sisaldav lubi maetakse maha vähemalt 1 km eemal elamutest ja veekogudest.

Klaasist taara tehakse ohutuks samal viisil.

Puust tünnid, samuti saepuru, mida on kasutatud rauast tünnide pakkematerjalina, põletatakse lahtisel kohal elamutest ja veekogudest vähemalt 1 km eemal. Tuhk kaevatakse maasse.

2. Sublimaati, kollane fosfor, nikotiin, brutsiin, strihniin, tsinhoniin. Klaasist ja metallist taara, milles on hoitud sublimaati, nikotiini, brutsiini, tsinhoniini või strihniini, tehakse ohutuks põhjaliku pesemise teel veega. Pesemiseks kasutatud vesi lastakse kanalisatsiooni või valatakse loomade kalmistule kaevatud auku.

3. Väävelsüsinik. Väävelsüsiniku taarana vabanenud metallist ja klaasist nõud tehakse ohutuks põhjaliku pesemise teel 3—5⁰/₀-se leelise lahusega.

4. Sinihape ja selle soolad (välja arvatud mittelahustuv tsüaanhõbe, -vask ja -tina). Olenevalt taara suuruselt valmistatakse vajalik hulk ohutukstegevat lahust, mis koosneb 10⁰/₀-se rauavitrioli ja kustutatud lubja lahuse segust. Rauavitrioli lahust võetakse 2 korda enam kui lubja lahust. Sellesse ohutukstegevasse lahusesse

asetatakse puhastatav taara, segades lahust 30 minutit ning seejärel lastakse seista veel 3—4 tundi täieliku ohutuksmuutumise kindlustamiseks. Seejärel kallatakse lahus prügiauku või kanalisatsiooni. Viimasel juhul peab jälgima, et samal ajal ei kallataks kanalisatsiooni hapu reaktsiooniga vedelikke.

Tugevatoimeliste mürkainete taara ohutuks tegemise või hävitamise koht valitakse kooskõlastatult kohalike saniaar-, tarbekorral ka veterinaarorganitega.

5. Kollane fosfor. Rauast tünnid tehakse ohutuks neid tuleriidal kuni hõõgumiseni kuumendades, silmas pidades samu ettevaatusabinõusid ja kaugust elamutest kui ka nõudeid isikliku julgeoleku kindlustamiseks, mis on kehtestatud kollase fosfori hävitamise puhul.

B.

Taara ohutukstegemise töö peab toimuma gaasimaskis „BN“. Kui on tegemist sinihappe või tema soolade taaraga, tuleb kasutada gaasimaski „B“ ja tugevatoimeliste mürkainete hävitamisel käesoleva juhendiga ettenähtud kaitseriidetust.

C.

Käesolev juhend ei käsita tugevatoimeliste mürkainete alatist, süstemaatilist ohutukstegemise korda. Neil juhtudel on tarvilik kohalikele oludele vastavate ja neis rakendatavate erijuhendite väljatöötamine, mis kinnitatakse Riikliku Inspektsiooni poolt.

*NSV Liidu Riikliku Inspektsiooni
peainspektor.*

A.17959

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00495317 2

Vastutav toimetaja E. Kaarep.

Ladumisele antud 23. VI 1949. Trükkimisele antud 1. VII 1949. Trükipoognaid 2,75.
Arvutuspoognaid 2,56. Tiraaž 3000 eks. MB-05024. Tellimise nr, 1266.
Graafikatööstus „Oktoober“, Tallinn, Tartu mnt. 49.

На эстонском языке

Инструкция по хранению, отпуске перевозке и использованию ядов для борьбы
с вредителями и болезнями с.-х. культур в колхозах

Tasuta.

49 827